

УДК 657

<https://doi.org/10.31713/ve220253>

JEL: G21

Ковшун Н. Е. [1; ORCID ID: 0000-0003-0573-2932],

д.е.н., професор,

Блищик В. П. [1; ORCID ID: 0009-0006-9908-5498],

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня,

Стецюк І. І. [1; ORCID ID: 0000-0002-8213-1121],

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ЗАЛУЧЕННЯ ДЕПОЗИТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Досліджено економічну сутність депозитів з позиції сьогодення та ретроспективи. Проаналізовано та узагальнено підходи до класифікації депозитів. Висвітлено інноваційні технології у банківській сфері. Охарактеризовано депозитну політику банків. Досліджено ставки за банківськими депозитами в останні роки. Виконано порівняння депозитних ставок, які пропонуються державними банками України. Розкрито вплив змін банківської системи на життєдіяльність населення. Окреслено плани щодо реалізації банками їх депозитної політики в майбутньому.

Ключові слова: підприємницький потенціал; розвиток підприємницького потенціалу; депозити; депозитна політика; депозитні операції; депозитні ставки; банки.

Актуальність теми. В умовах воєнного стану банківський сектор відіграє критично важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та підтримці економічної активності. Залучення депозитів стає не лише інструментом мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів, а й важелем підтримки малого та середнього бізнесу. Ефективне управління депозитними ресурсами дозволяє банкам забезпечити кредитування підприємницьких ініціатив, що сприяє збереженню робочих місць, розвитку виробництва та стійкості економіки загалом. Вивчення механізмів залучення депозитів в сучасних економічних реаліях є необхідним для формування дієвих фінансових стратегій, адаптованих до викликів воєнного часу.

У контексті розвитку підприємницького потенціалу, депозитні ресурси виступають важливою фінансовою основою для розширення

бізнес-діяльності, інвестування в інновації та відновлення економічної активності в регіонах, постраждалих від війни. Надійний депозитний капітал дозволяє банкам активніше кредитувати підприємців, стимулюючи створення нових підприємств, розвиток існуючих бізнесів та підвищення їх конкурентоспроможності в умовах кризових викликів.

У період воєнного стану перед банківською системою України постала низка викликів, зокрема в частині необхідності підтримки ліквідності та довіри вкладників. Банки змушені адаптувати свої стратегії щодо залучення депозитів, впроваджуючи нові продукти та інструменти. Для населення та бізнесу депозити виступають надійним засобом збереження і примноження капіталу. Воєнний стан змінив поведінку банків до вкладників, змусивши їх оперативно адаптувати свої підходи до залучення коштів до умов сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню банківського сектору, зокрема депозитів, депозитних операцій, депозитної політики банків України присвячено праці багатьох вітчизняних фахівців. Дану проблематику висвітлювали, зокрема, Кириленко В. [1], Матвійчук Н. М., Теслюк С. А., Звірко А. О. [2], Васильєва Т. А., Діденко І. В. [3] та ін. Проте чимало питань, пов'язаних із залученням депозитів в умовах воєнного стану, залишається малодослідженою і потребує ґрунтовного аналізу.

Мета дослідження полягає в аналізі процесів залучення депозитів банками в умовах воєнного стану з метою розвитку підприємницького потенціалу банків. Завдання полягають у тому, аби визначити ефективність депозитної політики банків, виявити основні чинники, що впливають на обсяги залучених вкладів (економічна ситуація, рівень довіри, облікова ставка тощо), оцінити вплив депозитів на фінансову стабільність банків та можливість здійснення кредитної діяльності, розробити рекомендації щодо удосконалення механізмів залучення коштів, зокрема в надскладних умовах сьогодення, окреслити стратегії підвищення довіри населення до банківської системи України.

Викладення основного матеріалу. Важливу роль у банківській системі України відіграють депозити. Розкриття економічної сутності цього поняття дозволяє глибше зрозуміти їхню роль у формуванні ресурсної бази банків та забезпеченні стабільності фінансової системи. Водночас дослідження економічної природи депозитів є необхідною умовою для вдосконалення депозитної політики банків і

підвищення ефективності управління залученими ресурсами. Уточнення сутнісних характеристик депозитів сприяє більш точному визначенню їх функцій, видів і впливу на макроекономічні процеси. Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III депозит – це кошти, передані клієнтом банку на зберігання на визначений у договорі строк або до запитання [4]. З позиції ретроспективи це визначення не зазнало особливих змін (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення економічної сутності поняття «депозити» з позиції ретроспективи

№ з/п	Автор, джерело	Визначення депозиту
1.	Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: Постанова Правління НБУ від 03.12.2003 № 516	Грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору
2.	Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III (ст. 2)	Кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору
3.	Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік у банках : підруч. К. : КНЕУ, 2009. С. 255	Грошові кошти у готівковій чи безготівковій формах у будь-якій валюті, які передані до банку їх власником або третьою особою за дорученням власника для зберігання на окремому рахунку у банківській установі на умовах, визначених угодою
4.	Волкова І. А., Калініна О. Ю. Бухгалтерський облік у банках : навч. пос. К. : ЦУЛ, 2011. С. 65	Грошові кошти, які внесені в банк клієнтами, зберігаються на їхніх рахунках і використовуються відповідно з укладеною угодою та банківським законодавством

продовження табл. 1

5.	Енциклопедія банківської справи України / ред. кол. В. С. Стельмах та ін. К. : Молодь: Ін Юре, 2001. С. 187	Грошові суми чи цінні папери, передані фізичними та юридичними особами банківським установам для зберігання на певних умовах
6.	Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. пос. / О. В. Васюренко. К. : Знання, 2006. С. 71	Гроші, які передані в банк їх власником для зберігання та які залежно від умов зберігання обліковуються на тому чи іншому банківському рахунку

Нині існують різні визначення депозитів, зокрема вчені під ними розуміють економічні відносини щодо передачі коштів клієнта в тимчасове користування банку, а особливість депозиту полягає в його роздвоєності в практичному застосуванні [5, С. 47]; будь-які рахунки клієнта, призначені для зберігання його грошових коштів на певних умовах [6, С. 158]; основний вид ресурсів, що залучається банками [1]. У зарубіжній літературі депозитні кошти трактуються як пасиви, що природно впливає з основного бухгалтерського рівняння: Капітал = Активи – Зобов'язання. Проаналізувавши наявні підходи вітчизняних та зарубіжних учених до визначення депозитів найбільш обґрунтованим, з нашої точки зору, є таке визначення депозиту: депозит – грошові кошти у готівковій чи безготівковій формі у будь-якій валюті, які передані до банку їх власником чи третьою особою за дорученням власника для зберігання на окремому рахунку в банку на умовах, визначених угодою.

Банки, своєю чергою, гарантують повернення вкладених коштів з урахуванням нарахованих відсотків, які для банку є витратами. Витрати банку – це сукупність фінансових витрат, які банк здійснює під час ведення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності з метою забезпечення безперервної роботи установи, обслуговування клієнтів, утримання персоналу та виконання своїх зобов'язань. Раціональне управління цими витратами є визначальним чинником успішної банківської діяльності, адже воно безпосередньо впливає на рівень прибутковості, конкурентоспроможність і загальну фінансову стабільність банку. Надмірні або неефективно структуровані витрати можуть призводити до зниження прибутковості, ризику втрати клієнтів, погіршення ліквідності та навіть фінансової нестабільності.

Для банку депозити є зобов'язаннями, тобто коштами, які необхідно повернути вкладникам у встановлений строк або на вимогу.

В умовах воєнного стану банки адаптували свої депозитні пропозиції, впроваджуючи спеціальні умови та підвищені ставки для залучення коштів населення та бізнесу. Нині банками здебільшого пропонуються наступні види депозитів:

1. Вклади до запитання – кошти, які вкладник може зняти у будь-який момент, що зазвичай мають низьку або нульову дохідність.

2. Строкові депозити – відкриваються на фіксований період (від 1 до 24 місяців і більше) з гарантованою фіксованою або плаваючою ставкою.

3. Ощадні (накопичувальні) депозити – дозволяють поповнювати вклад і, в деяких випадках, частково здійснювати зняття коштів без втрати відсотків.

4. Депозити в іноземній валюті – менш дохідні, однак захищають від девальвації гривні.

Проте, класифікація депозитів значно ширша (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація депозитів

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види депозитів
1.	Тип клієнта	Депозити фізичних осіб; депозити юридичних осіб; міжбанківські депозити
2.	Вид валюти	Депозити в національній валюті; депозити в іноземній валюті; мультивалютні депозити
3.	Форма користування	Депозити до запитання; строкові депозити; депозитні (ощадні) сертифікати
4.	Строк депозиту	Депозити «овернайт»; короткострокові; довгострокові
5.	Рівень стабільності	Найбільш стабільні; стабільні; нестабільні
6.	Форма депозиту	Грошові; металеві
7.	Метод нарахування процентів	Депозити із фіксованою процентною ставкою; депозити із плаваючою процентною ставкою;
8.	Терміни нарахування процентів	Депозити із щомісячним нарахуванням процентів; депозити із щоквартальним нарахуванням процентів; депозити із щорічним нарахуванням процентів; авансові депозити
9.	Режим функціонування	З правом поповнення; без права поповнення

продовження табл. 2

10.	Регіональна ознака	Депозити у вітчизняних банках; депозити у зарубіжних банках
11.	Економічна сутність	Активні; пасивні
12.	Величина депозиту	Великі; середні; малі
13.	Порядок розпорядження депозитом	Депозит, яким розпорядник користується особисто; депозит, яким за дорученням розпорядника користуються інші особи
14.	Вид депозиту	Будівельні депозити; інвестиційні депозити; депозити за трастовими операціями; різдвяні депозити; відпускні депозити; пенсійні депозити; депозити, присвячені життєвим подіям; депозити на дітей; інші депозити

Джерело: узагальнено авторами.

Відтак, узагальнення напрацювань вітчизняних учених дало змогу сформувати класифікацію банківських депозитів із виокремленням чотирнадцяти ознак.

Залучення депозитів є ключовим елементом діяльності банківських установ, оскільки такі дії забезпечують формування ресурсної бази для кредитування та інвестиційної діяльності. У сучасних умовах, особливо в контексті економічної нестабільності та зовнішніх викликів, ефективна депозитна політика набуває особливої актуальності. Операції, пов'язані з прийняттям банками коштів від вкладників на умовах договору, трактуються як депозитні операції банку. Гроші можуть бути зараховані на рахунок або внесені через використання механізму ощадних депозитних сертифікатів. Усі депозитні операції супроводжуються складанням письмових договорів між банками і вкладниками (як фізичними, так і юридичними особами). Залежно від форми взаємодії договори можуть бути наступними: договір банківського рахунку; договір банківського вкладу з видачею ощадної книжки; договір вкладу з видачею ощадного сертифіката; договір з видачею іншого документа, що підтверджує внесення коштів [7, С. 113].

Для того, щоб депозитні операції та послуги мали успішний результат, слід акцентувати увагу на маркетингових дослідженнях. Упровадження інноваційних технологій у банківській сфері має переваги, серед яких – підвищення ефективності обслуговування, оптимізація внутрішніх процесів та розширення спектра послуг.

Водночас сама наявність інновацій не гарантує їх успішного впровадження чи досягнення позитивного економічного ефекту. Щоб інновації знайшли свого користувача, забезпечили прибутковість і відповідали очікуванням ринку, необхідним є застосування маркетингу. Саме маркетинг виступає ефективним інструментом для налагодження взаємодії з кінцевим споживачем, формування попиту та вдосконалення банківських продуктів враховуючи потреби клієнтів. Відповідно до маркетингових можливостей банку процес вирішення конкретної маркетингової ситуації передбачає проходження кількох ключових етапів:

1. Визначення проблеми та формулювання цілей дослідження. На цьому етапі важливо чітко окреслити маркетингову проблему, яка потребує вирішення. У контексті депозитних послуг складно об'єктивно охопити весь депозитний ринок, тому доцільно зосередитись на аналізі кожного окремого продукту. Необхідно оцінити його сильні та слабкі сторони з позиції клієнта.

2. Пошук альтернативних джерел інформації. Здійснюється збір як первинної, так і вторинної інформації з різноманітних каналів, включаючи внутрішні банківські звіти, відкриті джерела, а також результати соціологічних опитувань і спостережень.

3. Аналіз зібраної інформації. При обробці отриманих даних особлива увага приділяється реакції клієнтів на нові депозитні продукти, рівню їх популярності, причинам вибору тієї чи іншої пропозиції, а також ефективним каналам комунікації, через які клієнти дізнаються про нові продукти.

4. Презентація результатів дослідження. Завершальний етап передбачає візуалізацію аналітичних висновків у зручному для сприйняття форматі (таблиці, графіки, звіти) для подальшого використання в розробці ефективної маркетингової політики банку [3].

Застосування стратегій і тактик банків під час здійснення ними діяльності щодо залучення ресурсів із метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом трактується як депозитна політика банку. Вона передбачає сукупність заходів, методів та інструментів, спрямованих на залучення коштів вкладників у необхідних обсягах для забезпечення активних операцій, що дозволяє банку залишатися конкурентоспроможним на грошовому ринку та отримувати прибуток. Основними завданнями депозитної

політики є формування стабільної депозитної бази, забезпечення оптимального співвідношення між строковими та поточними депозитами, підтримання ліквідності банку, забезпечення прибутковості депозитних операцій.

Однією з ключових рис депозитної політики банків України у 2020–2023 роках є стабільне зростання обсягів вкладів фізичних та юридичних осіб (рисунок), попри складні зовнішні виклики, такі як пандемія COVID-19 та воєнний стан.

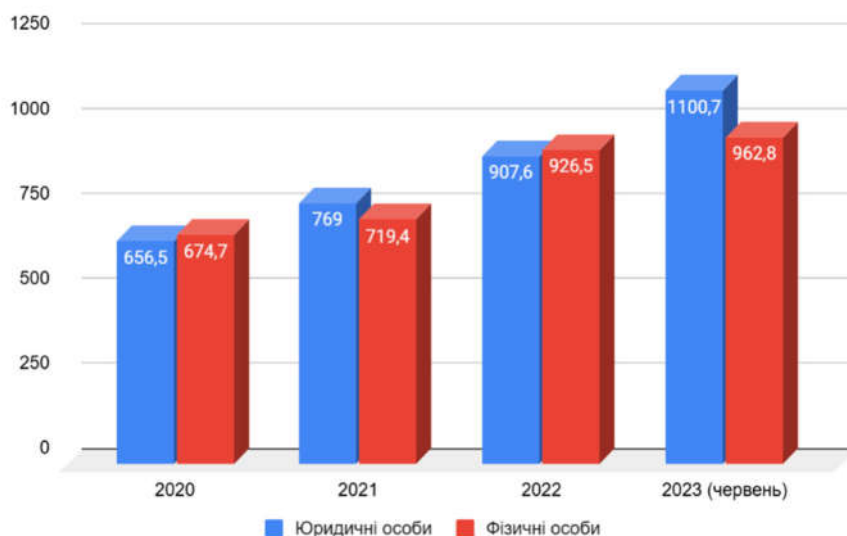

Рисунок. Обсяги вкладів фізичних та юридичних осіб у 2020–2023 рр. (млрд грн)

Джерело: [8].

Така позитивна динаміка формування депозитного портфеля банків пояснюється поступовим відновленням довіри до банківської системи, а також дією механізмів державного захисту вкладників.

13 квітня 2022 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб». З метою підвищення довіри вкладників та стимулювання заощаджень, уряд та НБУ запровадили 100% гарантію за всіма банківськими вкладами фізичних осіб та ФОП на період дії воєнного стану та трьох місяців після його завершення [9]. Очікується, що після стабілізації економічної ситуації та завершення воєнного стану зросте конкуренція між банками за залучення депозитів, що може призвести до підвищення ставок і покращення умов для вкладників; відбудеться поступове зниження облікової ставки НБУ, що вплине на зменшення

процентних ставок за депозитами; посиляться довіра населення до банківської системи, що сприятиме збільшенню обсягів депозитів. Зокрема, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб на період дії воєнного стану та протягом трьох місяців після його завершення забезпечує повне відшкодування суми вкладу, що суттєво перевищує довоєнний ліміт у 200 тис. грн. Після вказаного періоду гарантована сума становитиме 600 тис. грн, що є також значним підвищенням порівняно з довоєнним рівнем.

Проте, у процесі реалізації депозитної політики перед банками постає низка викликів, серед яких виокремлюється нестабільність економічної ситуації, що впливає на довіру вкладників, високий рівень конкуренції на банківському ринку, і насамперед зміни в регуляторному середовищі, зокрема в монетарній політиці Національного банку України. Для подолання цих викликів банки впроваджують інноваційні підходи до залучення депозитів, зокрема, розробку нових депозитних продуктів з гнучкими умовами, використання цифрових каналів для обслуговування клієнтів, проведення маркетингових кампаній для підвищення обізнаності про депозитні пропозиції.

Таким чином, ефективна депозитна політика є запорукою стабільності та розвитку банківської системи, а також сприяє загальному економічному зростанню. Водночас, важливим залишається питання контролю інфляції та забезпечення макроекономічної стабільності, які безпосередньо впливають на дохідність депозитів та реальні прибутки вкладників.

Слід відмітити, що у 2020–2022 роках відбулося суттєве зниження депозитних ставок, що призвело до масового відтоку коштів зі строкових вкладів на рахунки до запитання та дебетові картки. Унаслідок цього депозити втратили функцію інструменту примноження заощаджень і стали засобом їх збереження [9]. До червня 2022 року банки пропонували низькі ставки (5–7% річних у гривні), а з 2014 по 2022 рік дохідність депозитів у національній валюті для фізичних осіб зменшилася приблизно у 2,5 рази, а в іноземній валюті – у 88 разів. Банки у цей період не мали економічної мотивації для підвищення ставок за депозитами, оскільки через кризу, пандемію COVID-19 та особливо військові дії, в реальному секторі економіки не було достатньої кількості об'єктів для кредитування. Можливості для розміщення залучених коштів в

активні операції, особливо кредитні, суттєво звузилися. У червні 2022 року, реагуючи на зростання інфляції, Національний банк України підвищив облікову ставку до 25% річних, і вона залишалася на цьому рівні до липня 2023 року. Проте, середня дохідність 12-місячних депозитів на кінець 2022 року залишалася на рівні 12,7% річних, що значно поступалося рівню інфляції в 26,6%. Це вплинуло на зростання вартості рефінансування до 27% і стимулювало банки шукати інші джерела фінансування, зокрема активізувавши депозитну політику через поступове підвищення ставок [9].

Через нерівномірний розподіл ліквідності в банківському секторі лише деякі банки влітку 2022 року підвищували депозитні ставки, однак уже в листопаді–грудні цей процес став більш масовим. Якщо у 2014 році частка строкових депозитів становила 62,2%, то у 2022 році – лише 32%. Частка депозитів до запитання, відповідно, зросла з 37,8% до 68%. Реальне зростання депозитних портфелів у 2022 році спостерігалось лише у сегменті вкладів до запитання. Після підвищення ставки НБУ вони збільшилися на 47%. Натомість обсяги строкових вкладів скоротилися [2]. Переважання депозитів до запитання у 2021–2022 роках пояснюється не тільки низькими ставками (у гривні та валюті) й незначною різницею між ставками строкових і поточних вкладів, а й нестабільною ситуацією в країні. Зберігання коштів на поточних рахунках дозволяє клієнтам оперативно ними розпоряджатися, що є критично важливим в умовах невизначеності. Такий формат убезпечує вкладників від втрат, подібних до тих, які мали місце у 2008–2009 та 2014–2015 роках, коли гривневі депозити знецінилися через девальвацію. До того ж, зберігання готівки вдома стало ще більш ризикованим.

Ще однією причиною зростання поточних вкладів стали значні виплати військовослужбовцям, лєвова частка яких не витрачається, а зберігається в банках або конвертується у валюту. Найбільше зростання вкладів у 2022 році зафіксовано у банків із зарплатними проєктами та рахунками для соціальних виплат. Лідерами стали «Ощадбанк» та «ПриватБанк». «Приплив» депозитів корпоративного сектору спостерігався у державних банках та банках з іноземним капіталом. Найінтенсивніше зростали обсяги коштів у банках із розвиненим інтернет-банкінгом, насамперед у «ПриватБанку» та деяких банках із приватним капіталом. Після «шоку» перших тижнів повномасштабного вторгнення корпоративні клієнти досить швидко відновили довіру до банків. Загалом упродовж 2022 року

корпоративні вклади були волатильними, але за підсумками року зросли на 11,9%, а у валюті – на 2% [3]. Відомо, що з лютого 2022 року по січень 2025 року Україна отримала понад 117 мільярдів доларів США від міжнародних партнерів. Розподіл отриманих коштів виглядає так:

- 86 мільярдів доларів було спрямовано на валютні інтервенції;
- 15 мільярдів доларів використано для здійснення платежів за зовнішніми зобов'язаннями уряду та Національного банку України;
- 16 мільярдів доларів склали чистий приріст міжнародних резервів [10].

Попри складну економічну ситуацію, обсяги депозитів у банківській системі демонструють позитивну динаміку. За даними НБУ, з початку воєнного стану депозити фізичних осіб зросли на 9%, перевищивши 700 млрд грн [11].

Державні банки України, серед яких «ПриватБанк», «Ощадбанк», «Укргазбанк» та «Укресімбанк» є найбільшими гравцями на депозитному ринку. Вони користуються особливою довірою населення завдяки державним гарантіям. Порівняння умов за депозитами (станом на квітень 2025 року) наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Депозитні умови державних банків України

Назва	Строк депозиту	Ставка, %	Можливість поповнення
ПриватБанк	12 місяців	14,5	Ні
Ощадбанк	12 місяців	14,0	Так
Укргазбанк	12 місяців	13,0	Так
Укресімбанк	12 місяців	13,5	Ні

Джерело: [12].

Як видно, на депозити строком 12 місяців пропонується ставка в межах 13,75%, однак у ПриватБанку та Укресімбанку відсутня можливість поповнення. Це означає, що вкладник не має права збільшувати розмір коштів на вкладі.

За даними індексу UIRD (Ukrainian Index of Retail Deposit Rates) – українського індексу ставки за депозитами фізичних осіб середні ставки за депозитами фізичних осіб у 2024 році перебували в межах 13–14,5% річних у гривні. Протягом року спостерігалася тенденція до поступового зниження ставок, що пов'язано із загальною

макроекономічною стабілізацією та зменшенням облікової ставки НБУ. Середні ставки UIRD у 2024 році представлені у табл. 4.

Таблиця 4

Середні ставки UIRD у 2024 році

Термін вкладу	Січень	Червень	Грудень
3 місяці	13,68%	13,22%	13,06%
6 місяців	14,52%	13,97%	12,93%
12 місяців	14,32%	13,80%	12,98%

Джерело: [13].

У січні 2025 року НБУ підвищив облікову ставку на 1 відсотковий пункт, встановивши її на рівні 14,5%, що сприяло зростанню депозитних ставок [14]. У табл. 5 показано середні процентні ставки окремих банків за строковими депозитами у гривні станом на квітень 2025 року.

Таблиця 5

Середні процентні ставки за строковими депозитами
у квітні 2025 року

Назва банку	3 місяці	6 місяців	12 місяців
Універсал банк	15,5%	15,7%	16%
Ідея Банк	17%	15,5%	16,5%
O.Bank	17%	15,5%	16,25%
Український капітал	16,5%	16,5%	17%

Джерело: [12].

Отже, досліджувані банки пропонують максимальні депозитні ставки. До таких банків належать ті, що мають низьку впізнаваність серед населення та не входять до числа системно важливих, а саме: «Універсал банк», «Ідея Банк», «O.Bank», «Український капітал» тощо. Варто пам'ятати, що вигідні умови за депозитами і кредитами потрібно уважно оцінювати.

На сьогодні основними викликами для депозитного сектору залишаються такі, як низька довіра до банків після кризових періодів, висока інфляція, яка «з'їдає» реальну дохідність депозитів, зниження процентних ставок як наслідок монетарної політики НБУ.

Попри існуючі труднощі, депозитний ринок України має низку «позитивних» перспектив:

1. Зростання обсягів депозитів у міру стабілізації економіки.

2. Покращення фінансової грамотності населення, що стимулює заощадження.

3. Цифровізація банківських послуг, яка спрощує процес відкриття депозитів.

4. Інновації в депозитних продуктах – гнучкі вклади, бонусні програми, депозити з щомісячною виплатою відсотків тощо.

Для стимулювання депозитної активності банків, зокрема щодо строкових вкладів, необхідно підвищити рівень довіри до банківської системи, стабілізувати фінансову систему держави. Це потребує цілеспрямованих дій з боку НБУ та урядових інституцій. Для збереження конкурентної позиції кожен банк має впроваджувати інноваційні депозитні продукти, програми лояльності та новітні методи обслуговування клієнтів.

Залучення депозитів банками безпосередньо впливає на розвиток підприємницького потенціалу через такі ключові механізми:

1. Забезпечення джерел фінансування – кошти, мобілізовані через депозити, формують ресурсну базу банків, яку вони можуть використовувати для кредитування підприємств, особливо малого та середнього бізнесу.

2. Доступ до обігового капіталу – завдяки активному залученню депозитів банки мають змогу пропонувати більш доступні умови кредитування, що дозволяє підприємцям забезпечити обігові потреби, вчасно закуповувати сировину, оновлювати обладнання, покривати операційні витрати.

3. Стимулювання інвестиційної активності – стабільна депозитна база сприяє розробці довгострокових фінансових продуктів для підприємців, спрямованих на розвиток інновацій, модернізацію виробництва та розширення ринків збуту.

4. Фінансова стабільність банківської системи – довіра населення до банків через розміщення депозитів зміцнює фінансову систему, що, своєю чергою, створює сприятливе середовище для підприємницької діяльності.

5. Зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування – активне внутрішнє депозитне кредитування знижує вразливість економіки до зовнішніх шоків і дозволяє розвивати підприємництво на основі національного фінансового ресурсу.

Отже, депозитна політика банків є одним із ключових чинників формування сильного підприємницького середовища, особливо в

умовах нестабільності й воєнного стану.

Висновки. Депозити все ще залишаються важливим елементом банківської діяльності, забезпечуючи фінансову підтримку як банкам, так і вкладникам. Вони є фундаментом ресурсної бази будь-якої банківську, слугують джерелом фінансової стійкості, забезпечують можливість здійснення активних банківських операцій, а також дають змогу вчасно та повною мірою виконувати зобов'язання перед клієнтами. Раціональне та ефективне управління депозитною політикою сприяє підвищенню прибутковості банку, збереженню його конкурентних позицій та забезпеченню стійкості в умовах нестабільного економічного середовища.

В умовах поступового економічного відновлення депозитний ринок України має усі шанси для зростання, однак потребує подолання проблем, пов'язаних із інфляційними ризиками та недовірою вкладників. Створення конкурентних та зручних продуктів, захист прав вкладників і стабільна макроекономічна політика сприятимуть зміцненню депозитного сектору в найближчі роки. Аналіз депозитів, порівняння їх видів, ставок, розробка депозитних продуктів, управління депозитними процесами та огляд викликів для депозитного сектору дають змогу констатувати, що для банків депозити є чи не одним з найбільш надійних джерел фінансування, особливо в умовах воєнного стану. Майбутня успішність банків у залученні депозитів залежатиме, насамперед, від їхньої здатності оперативно реагувати на зміни ринку та впроваджувати інноваційні рішення.

Залучення депозитів банками створює необхідну фінансову базу для кредитування підприємницької діяльності, особливо в умовах воєнного стану. Це сприяє забезпеченню бізнесу обіговими коштами, розширенню інвестиційних можливостей і зростанню економічної активності. В результаті зміцнюється підприємницький потенціал, що є критично важливим для відновлення та розвитку національної економіки.

1. Кириленко В. Б. Організація обліку, контролю та аналізу депозитних операцій банку : монографія. К. : КНЕУ, 2008. 264 с. 2. Матвійчук Н. М., Теслюк С. А., Звірко А. О. Сучасна депозитна політика банків України як складова системи управління пасивами. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 2 (35). С. 168–174. URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/35_2022/26.pdf (дата звернення: 01.05.2025). 3. Васильєва Т. А., Діденко І. В. Інновації в маркетингу депозитних послуг. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 4. С. 57–58. 4. Про

банки і банківську діяльність : Закон України від 07 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. (дата звернення: 01.05.2025).

5. Операції комерційних банків / Р. Коцовська, В. Ричаківська, Г. Табачук та ін. Л. : ЛБІ НБУ, 2001. 516 с. **6.** Савлук М. І. Вступ до банківської справи. К. : Лібра, 1998. 342 с. **7.** Павелко О. В. Облік і звітність у банках : навч. посіб. [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2022. 336 с. **8.** Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 01.05.2025). **9.** Матвійчук Н. М., Теслюк С. А., Боричевська І. Банківські депозити та ОВДП як альтернативні об'єкти вкладення коштів. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. С. 306–314. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/294> (дата звернення: 01.05.2025). **10.** Боротьба за гривню. Як Нацбанк рятує національну валюту від знецінення – і чи вдасться це зробити. URL: <https://hromadske.ua/ekonomika/242406-borotba-za-hryvniu-iak-natsbank-riatuye-natsionalnu-valiutu-vid-znetsinennia-i-chy-vdastsia-tse-zrobyty> (дата звернення: 01.05.2025). **11.** В більшості українських банків зростає обсяг депозитів. URL: https://finclub.net/news/v-bilshosti-ukrainskykh-bankiv-zrostaie-obsiah-depozytiv.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.05.2025). **12.** Офіційний сайт Міністерства фінансів України: Депозити в банках України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/deposits/> (дата звернення: 01.05.2025). **13.** Як змінювались депозитні ставки у 2024 році? URL: <https://ap-bank.com/news/post/yak-zminyuvalisya-depozitni-stavki> (дата звернення: 01.05.2025). **14.** НБУ зафіксував новий максимум кредитів українцям і прискорення приросту депозитів. URL: https://forbes.ua/news/noviy-maksimum-kreditiv-ukraintsyam-ta-priskorennya-prirostu-ikhnikh-depozitiv-operativna-statistika-nbu-17022025-27253?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.05.2025).

REFERENCES:

1. Kyrylenko V. B. Orhanizatsiia obliku, kontroliu ta analizu depozytnykh operatsii banku : monohrafiia. K. : KNEU, 2008. 264 s. **2.** Matviichuk N. M., Tesliuk S. A., Zvirko A. O. Suchasna depozytna polityka bankiv Ukrainy yak skladova systemy upravlinnia pasyvamy. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. 2022. № 2 (35). S. 168–174. URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/35_2022/26.pdf (data zvernennia: 01.05.2025). **3.** Vasyliieva T. A., Didenko I. V. Innovatsii v marketynhu depozytnykh posluh. *Marketynh i menedzhment innovatsii*. 2016. № 4. S. 57–58. **4.** Pro banky i bankivsku diialnist : Zakon Ukrainy vid 07 hrudnia 2000 roku № 2121-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. (data zvernennia: 01.05.2025). **5.** Operatsii komertsiinykh bankiv / R. Kotsovska, V. Rychakivska, H. Tabachuk ta in. L. : LBI NBU, 2001. 516 s. **6.** Savluk M. I. Vstup do bankivskoi spravy. K. : Libra, 1998. 342 s. **7.** Pavelko O. V. Oblik i zvitnist u bankakh : navch. posib. [Elektronne vydannia]. Rivne : NUVHP, 2022. 336 s. **8.** Ofitsiinyi sait NBU. URL: <https://bank.gov.ua/> (data zvernennia: 01.05.2025). **9.** Matviichuk N. M., Tesliuk S. A., Borychevska I. Bankivski depozyty ta OVDP yak alternatyvni obiekty vkladennia koshtiv. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2021. № 25. S. 306–314. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/294> (data zvernennia: 01.05.2025). **10.** Borotba za hryvniu. Yak Natsbank riatiue natsionalnu valiutu vid znetsinennia – i chy vdastsia tse zrobyty. URL:

<https://hromadske.ua/ekonomika/242406-borotba-za-hryvniu-iak-natsbank-riatuye-natsionalnu-valiutu-vid-znetsinennia-i-chy-vdastsia-tse-zrobyty> (data zvernennia: 01.05.2025). **11.** V bilshosti ukrainskykh bankiv zrostaie obsiah depozytiv. URL: https://finclub.net/news/v-bilshosti-ukrainskykh-bankiv-zrostaie-obsiah-depozytiv.html?utm_source=chatgpt.com (data zvernennia: 01.05.2025). **12.** Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy: Depozyty v bankakh Ukrainy. URL: <https://minfin.com.ua/ua/deposits/> (data zvernennia: 01.05.2025). **13.** Yak zminiuvalys depozytni stavky u 2024 rotsi? URL: <https://ap-bank.com/news/post/yak-zminiuvalysya-depozitni-stavki> (data zvernennia: 01.05.2025). **14.** NBU zafiksuvav novyi maksimum kredytiv ukrainsiam i pryskorennia pryrostu depozytiv. URL: https://forbes.ua/news/noviy-maksimum-kreditiv-ukrainsyam-ta-pryskorennya-prirostu-ikhnikh-depozitiv-operativna-statistika-nbu-17022025-27253?utm_source=chatgpt.com (data zvernennia: 01.05.2025).

Kovshun N. E. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-2483-2245],

Doctor of Economics, Professor,

Blyshchuk V. P. ^[1; ORCID ID: 0009-0006-9908-5498],

Post-graduate Student,

Stetsiuk I. I. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-8213-1121],

Master

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

ATTRACTING DEPOSITS UNDER MARTIAL LAW AS A TOOL FOR DEVELOPING ENTREPRENEURIAL POTENTIAL

The mechanisms of attracting deposits under martial law as a tool for the development of entrepreneurial potential are worked out. The economic essence of deposits is studied from the perspective of the present. The definition of the economic essence of the concept of “deposits” is generalized from the point of view of retrospect. The types of deposits, which are mainly offered by banks today, are allocated. The approaches to the classification of deposits are analyzed and summarized. Generalization of the achievements of domestic scientists allowed to form a classification of bank deposits with the allocation of fourteen features. The stages that, in accordance with the marketing capabilities of the bank, go through the process of solving a specific marketing situation are identified. The volumes of deposits of individuals and legal entities in 2020–2023 are researched and analyzed. The challenges faced by banks in the process of implementing deposit policy are identified. In particular, they include the instability of the economic situation, which affects the confidence of depositors, the high level of competition in the banking

market, and, above all, changes in the regulatory environment, in particular, in the monetary policy of the National Bank of Ukraine. The largest players in the deposit market are identified. The deposit conditions of state-owned banks of Ukraine are analyzed. Innovative technologies in the banking sector are highlighted. The average UIRD rates in 2024 are analyzed. The main challenges for the deposit sector that exist at present are stated. A comparison of deposit rates offered by state-owned banks of Ukraine is made. The impact of changes in the banking system on the livelihoods of the population is revealed. The “positive” prospects for the deposit market of Ukraine are listed. Measures to stimulate the deposit activity of banks are proposed. The article investigates how the attraction of deposits by banks affects the development of entrepreneurial potential.

Keywords: entrepreneurial potential; development of entrepreneurial potential; deposits; deposit policy; deposit operations; deposit rates; banks.

Отримано: 02 травня 2025 року
Прорецензовано: 07 травня 2025 року
Прийнято до друку: 04 липня 2025 року